

Energetikai konvergencia az Európai Unióban a 2020-as vállalások tükrében – avagy a konvergencia számítások alkalmazásának egy alternatív lehetősége

Sebestyénné Dr. Szép Tekla
egyetemi tanársegéd

Miskolci Egyetem, Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet

2015. november 20.

MRTT vándorgyűlés

Tartalom

- Bevezetés, témaválasztás indoklása
- 20-20-20-as célok
- Szakirodalmi háttér
- Konvergencia-számítások (β , γ és σ -konvergencia; továbbá konvergencia-klubok)
- Eredmények
- Összefoglalás

20-20-20-as célok

- 2020-ig 368 millió tonna kőolajnak megfelelő mennyiségű elsődleges energia (a nem energia célú felhasználással csökkentett teljes belső energiafogyasztás) megtakarítását éri el, ami 20%-os megtakarítást jelent a 2020-ra vonatkozó előrejelzésekhez képest.
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának 20%-os csökkentése az 1990-es szinthez képest.
- A megújuló energiaforrások részarányának 20%-ra történő emelése az EU végső energiafelhasználásában.

Elméleti háttér

- Quah D. T. (1995) megállapítja, hogy „a konvergencia alapvetően egy empirikus kérdés, mely a polarizáció, jövedelemelosztás és a jövedelmi egyenlőtlenségek kérdéseire fókuszál. Bizonyos, hogy a gazdasági növekedés megértése egy nagyon fontos dolog. Mindazonáltal a növekedés a közgazdaságtannak mindössze egy szelete, számos olyan terület van, ahol ezek az elemzések hasznos adalékkal szolgálhatnak.”
- A konvergencia-számításokat ma már számos területen alkalmazzák:
 - szegénység,
 - jövedelmi-különbségek,
 - humán fejlettség,
 - továbbá energia- és környezetgazdaságtanban.

Publikációk	Vizsgált országcsoport és időtartam	Indikátor	Módszertan
Markandya A. et al. (2006)	EU-27, 1992-2002	energiaintenzitás	feltételes β-konvergencia
Ezcurra R. (2007)	1971-2001, 98 ország	energiaintenzitás	σ -konvergencia, egyéb nem paraméteres módszerek
Liddle B. (2009)	22 IEA-tagország, 1960 (1973)-2005	villamosenergia felhasználásának intenzitása	σ és γ -konvergencia
Liddle B. (2012)	28 OECD-ország, 1960-2006	energiaintenzitás	σ , abszolút β és γ -konvergencia
Mohammadi H., Ram R. (2012)	1971-2007	egy főre jutó energiafelhasználás és villamosenergia-felhasználás	σ és abszolút β -konvergencia
Mulder P. és Groot H. L. F. (2012)	18 OECD ország, 1970-2005	energiaintenzitás	σ és feltételes β -konvergencia
Hajko V. (2012)	EU-27, 1990-2008	energiaintenzitás	σ, feltételes β és γ-konvergencia
Burnett J. W. (2013)	USA-tagállamok, 1960-2009	CO ₂ -kibocsátás	feltételes β -konvergencia, konvergencia klub
Camarero M. et al. (2013)	23 OECD-ország, 1960-2008	emisszióintenzitás, karbonizációs index (egységnyi energiafelhasználásra jutó CO ₂ -kibocsátás), energaintenzitás	konvergencia klub
Meng M. et al. (2013)	25 OECD-ország, 1960-2010	egy főre jutó energiafelhasználás	feltételes β -konvergencia
Adhikari D., Chen Y. (2014)	35 ázsiai ország, 1993-2010	energiatermelékenység (egységnyi energiafelhasználásra jutó GDP)	σ és β -konvergencia (abszolút és feltételes)
Csereklyei Zs. et al. (2014)	99 ország, 1971-2010	egy főre jutó energiafelhasználás, energaintenzitás, egy főre jutó jövedelem, energia/tőke aránya	σ és abszolút β -konvergencia
Moutinho V. et al. (2014)	Portugália, 1996-2009	emisszióintenzitás	σ , β (abszolút és feltételes) és γ -konvergencia

Módszertan - Konvergencia-mutatók

- **σ -konvergencia:** az egyes országok keresztmetszeti adatainak szórásából következtetünk az egyes országok közötti összetartásra vagy széthúzásra.
- **γ -konvergencia:** az eloszláson belüli mobilitás mérésére alkalmas.
- **β -konvergencia:** alapvető feltevése, hogy egy indikátor növekedési rátája nagyobb azokban az országokban, amelyeket eleve alacsonyabb érték jellemzett, és kisebb lesz ott, ahol magasabb volt a kiindulási érték. Ez hosszú távon azt eredményezi, hogy az adott indikátor szempontjából kevésbé fejlett országok felzárkóznak a jobban teljesítőkhöz.
- **Konvergencia-klubok:** a vizsgált gazdaságok egyfajta csoportosulást mutatnak az adott változó szempontjából, mely csoportokon belül megfigyelhető a konvergencia. Az elemzés célja olyan klubok kialakítása, amelyek minimalizálják a klubon belüli különbségeket, és maximalizálják az egyes klubok közti differenciákat.
- Abszolút konvergencia!

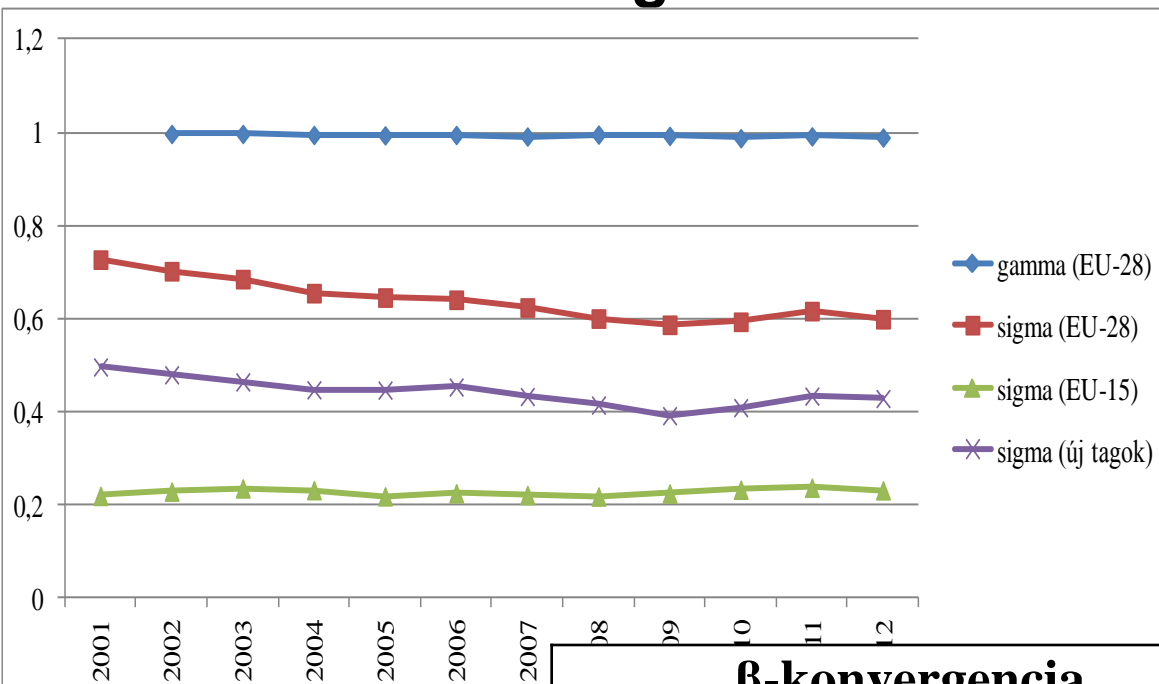
Felhasznált adatok

- Vizsgált országok: EU-28
- Indikátorok:
 - a gazdaság energaintenzitása (mely a bruttó belföldi energiafelhasználás aránya a 2005-ös árakon mért GDP-hez viszonyítva, mértékegysége: koe/1000 EUR – forrás: Eurostat) → 2001-2012;
 - emisszióintenzitás (mely az üvegházhatású gázok kibocsátásának aránya a 2011-es árakon mért, vásárlóerőparitásos GDP-hez viszonyítva, mértékegysége: 1t CO₂-egyenérték/1000 USD – forrás: Világbank) → 2001-2012;
 - a megújuló energiaforrások aránya a végső energiafelhasználásban (%) – forrás: Eurostat → 2004-2012.

Konvergencia-számítások a gazdaság energiaintenzitása esetében

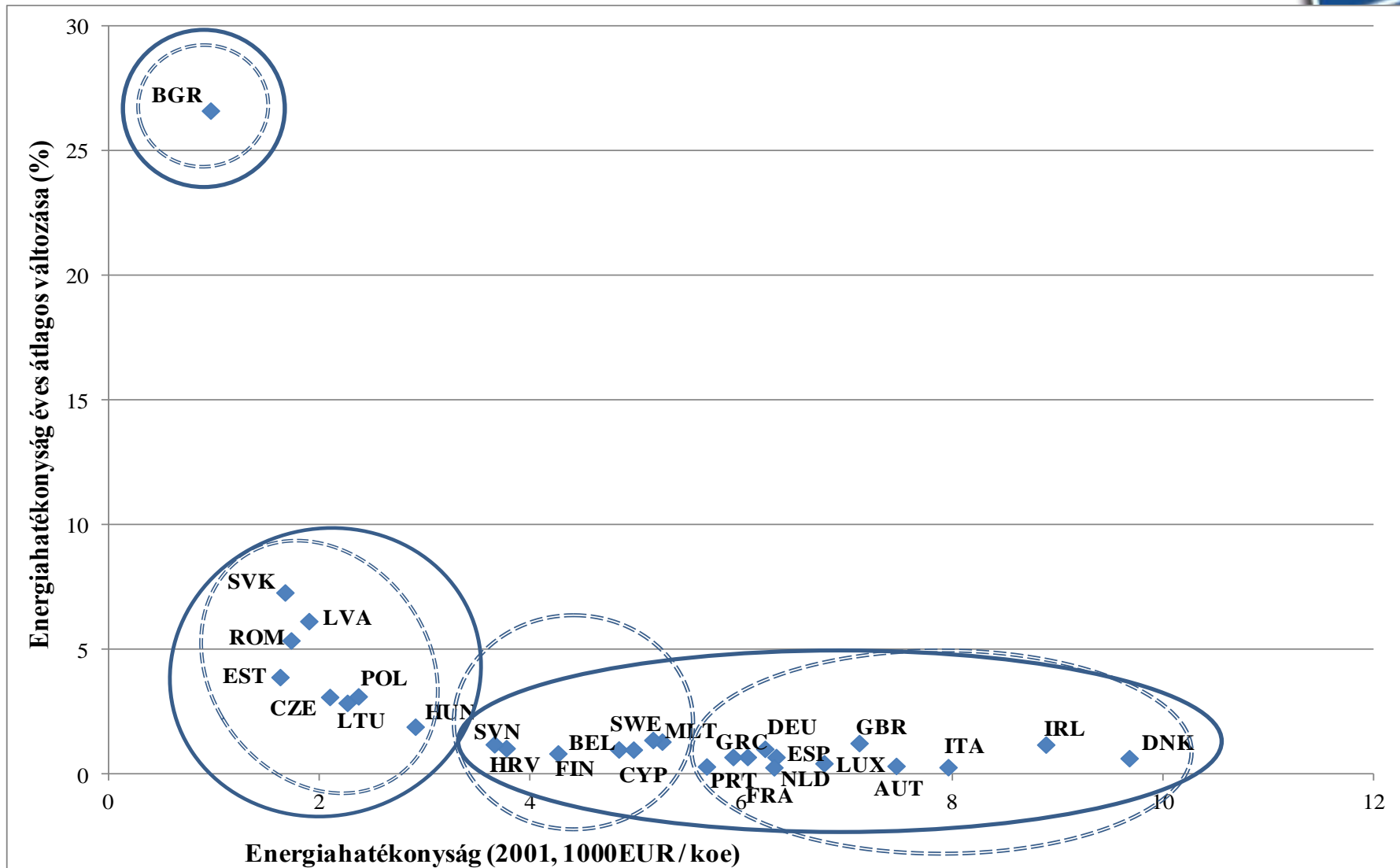
VIK
VILÁG- ÉS REGIONÁLIS

β-konvergencia		Érték	t-statisztika
<i>EU-28</i>	konstans-tag	8,23806	0,0001***
	β-tag	-1,15462	0,0023***
	korrigált R²	0,277422	
<i>EU-15</i>	konstans-tag	0,987372	0,0523*
	β-tag	-0,0366974	0,6023
	korrigált R²	-0,053797	
<i>új tagok</i>	konstans-tag	13,1675	0,0046***
	β-tag	-3,02221	0,0333**
	korrigált R²	0,290387	

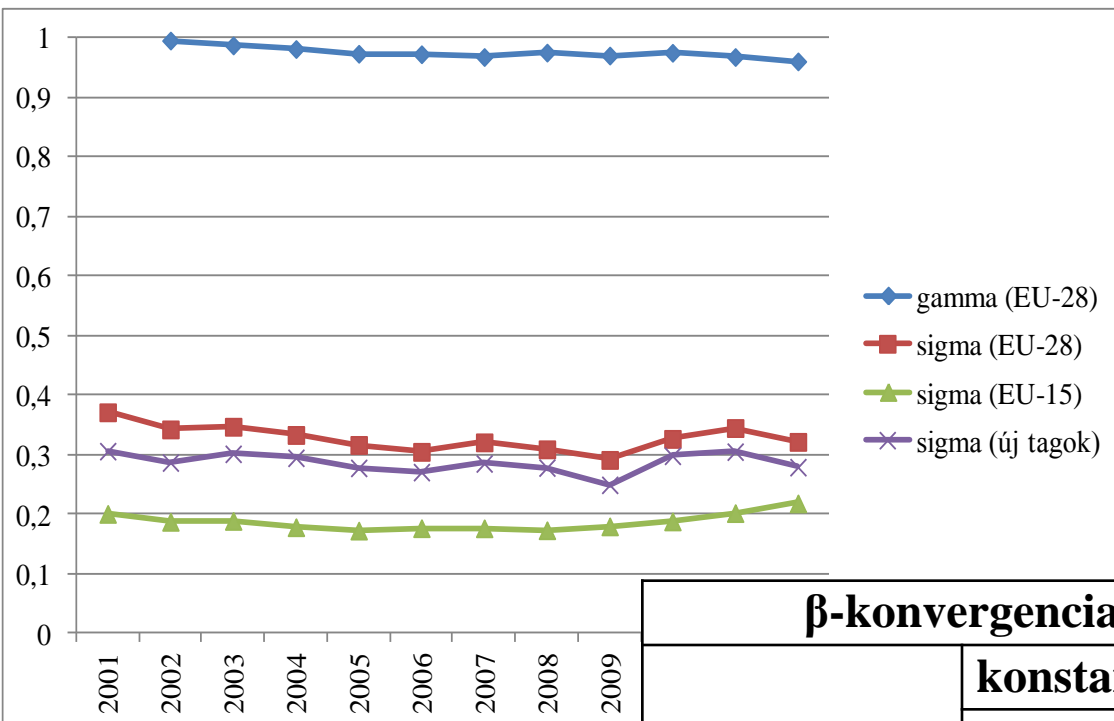
Forrás: saját számítás

Konvergencia-klubok az energiahatékonyságra vonatkozóan

Forrás: saját szerkesztés

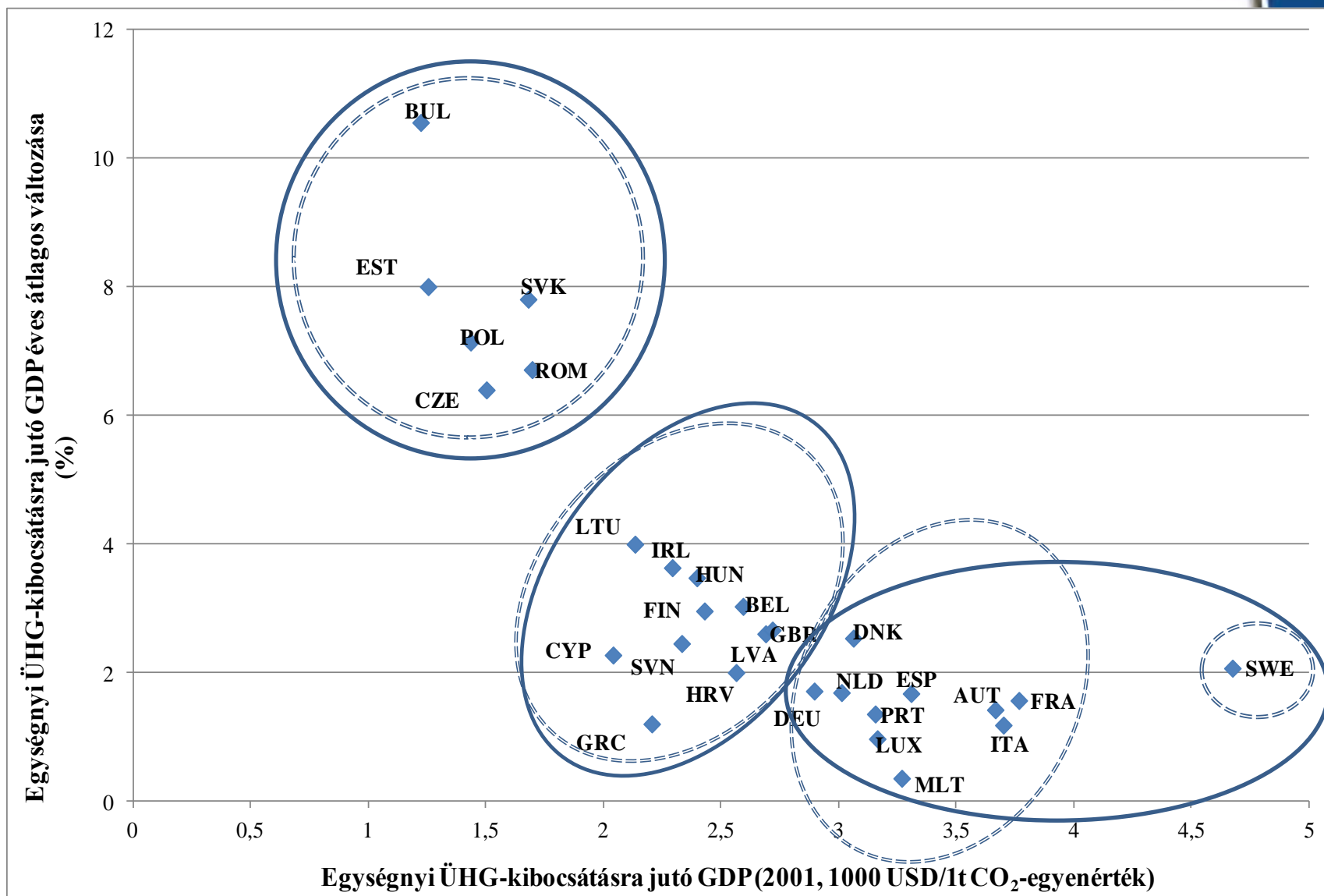
Konvergencia-számítások az üvegházhatású gázok kibocsátása esetében

β -konvergencia		Érték	t-statisztika
<i>EU-28</i>	konstans-tag	9,69192	0,000***
	β -tag	-2,43910	0,000***
	korrigált R^2	0,614274	
<i>EU-15</i>	konstans-tag	3,60041	0,0026***
	β -tag	-0,519040	0,1138
	korrigált R^2	0,118070	
<i>új tagok</i>	konstans-tag	14,0096	0,000***
	β -tag	-4,51093	0,000***
	korrigált R^2	0,833848	

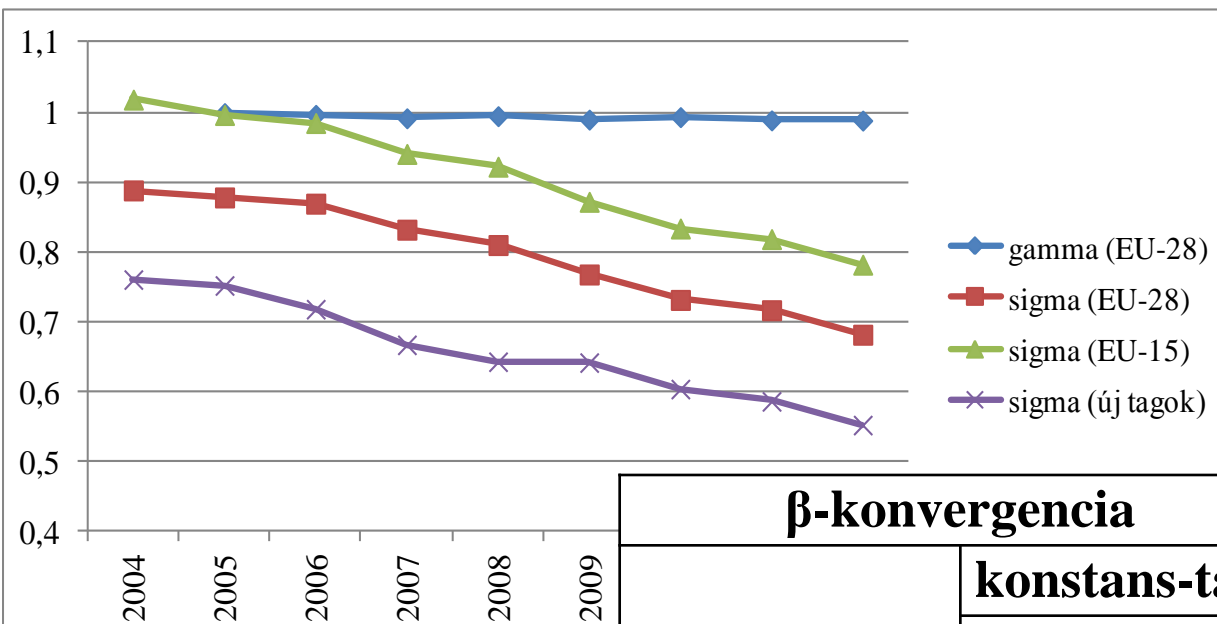
Forrás: saját számítás

Konvergencia-klubok az emisszióintenzitás inverzére vonatkozóan

Forrás: saját szerkesztés

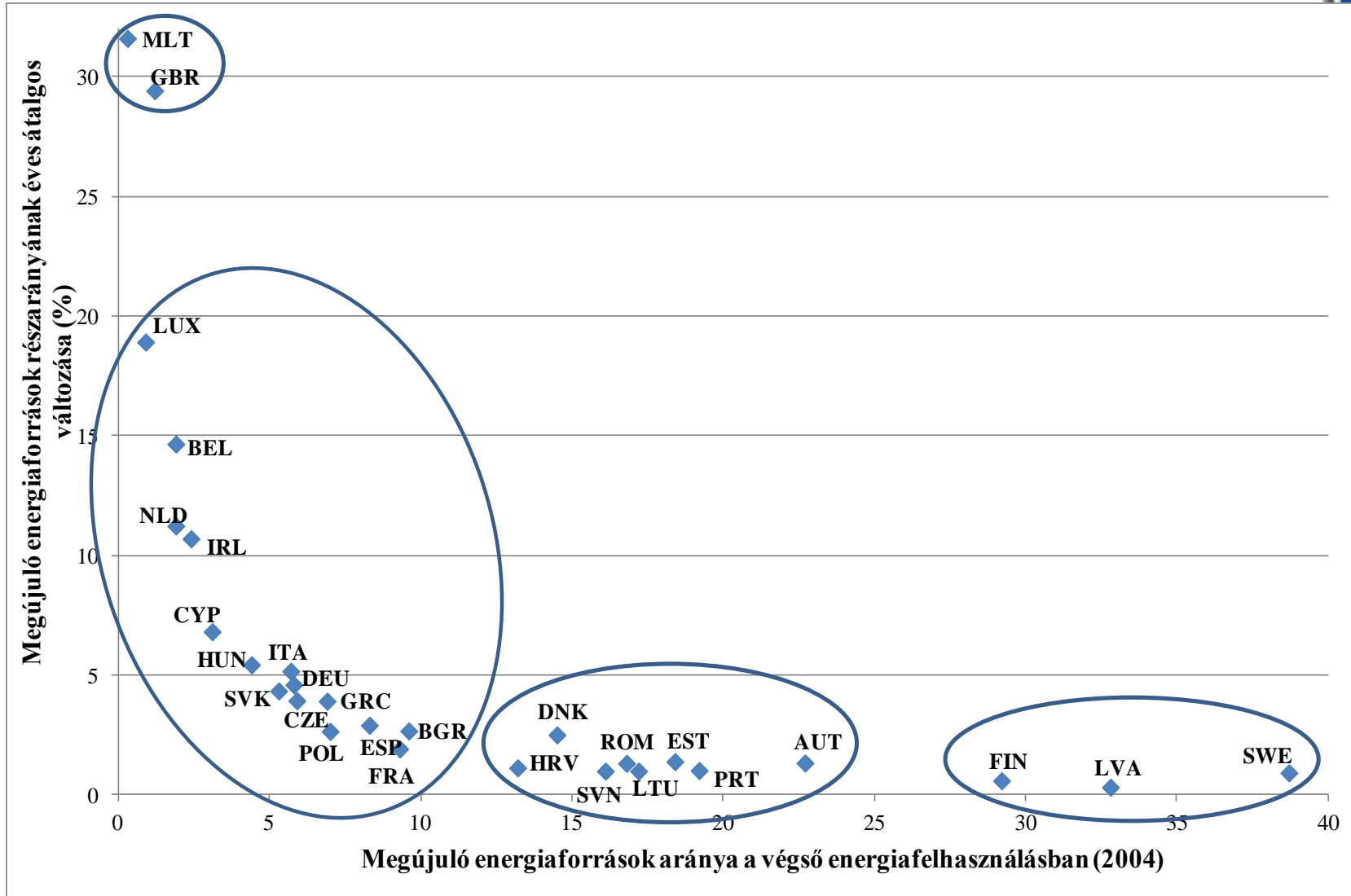
Konvergencia-számítások a megújuló energiaforrások részaránya esetében

β-konvergencia		Érték	t-statisztika
<i>EU-28</i>	konstans-tag	9,90199	0,000***
	β-tag	-0,394818	0,0010***
	korrigált R²	0,330500	
<i>EU-15</i>	konstans-tag	12,4832	0,0002***
	β-tag	-0,459776	0,0110**
	korrigált R²	0,357341	
<i>új tagok</i>	konstans-tag	5,15710	0,000***
	β-tag	-0,200077	0,0009***
	korrigált R²	0,650723	

Forrás: saját számítás

Konvergencia-klubok a megújuló energiaforrások részarányára vonatkozóan

Összefoglalás

1. Az Európai Unióban mindhárom indikátor esetében igazolható a szigma-konvergencia. Ugyanakkor a gamma-konvergencia – nagyon gyenge - jelenléte csak az emisszióra vonatkozó vizsgálatnál igazolható, ami arra utal, hogy az egyes tagállamok közötti különbségek ugyan megmaradtak 2001 és 2012 között, de ezek mértéke jelentősen csökkent.
2. A szigma-konvergenciára vonatkozó számítások a 2009-es évet fordulópontként (strukturális törés) jelzik az energia- és emisszióintenzitás esetében. A konvergenciát felváltja a divergencia, mely azonban átmenetinek bizonyul (mintegy 2 évig tart).
3. A béta-konvergencia mindhárom energetikai mutató esetében a gyengébben teljesítő országok felzárkózását mutatja az integráció egészét tekintve.

4. A szigma- és béta-konvergencia eredményei a régi és új tagországok közötti jelentős eltérésre hívják fel a figyelmet. Az energia- és emisszióintenzitásra végzett vizsgálatok eredményeként kijelenthető, hogy az újonnan csatlakozott országok közötti szigma- és béta-konvergencia jóval erősebb, mint az integráció egészére számított értékek. Ugyanakkor a régi tagállamokra számított β -tag nem szignifikáns ezekben az esetekben, a szigma-konvergencia pedig az egyenlőtlenségek állandósulását mutatja. Tehát azok az országok, melyeket kezdetben rosszabb energiahatékonyság, illetve emissziós adatok jellemeztek (ezek lesznek az új tagállamok), gyorsabban fejlődnek, mint azok a gazdaságok, melyek eleve jobban teljesítettek (régi tagok).
5. A vizsgálatba bevont három indikátor közül a megújuló energiaforrások végső energiafelhasználáshoz viszonyított részaránya esetében a legerősebb a nemzetek közötti összetartás a szigma- és béta-konvergenciára végzett számítások szerint.
6. A konvergencia klubok számítása során kialakult csoportok - minimális keveredéssel - szintén a régi és új tagállamok mentén rendeződnek.

Köszönöm a figyelmet!

Konvergencia-mutatók

Konvergencia mutató	Képlet	Értelmezés
<u>σ-konvergencia</u>	$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}$ $CV = \frac{\sigma}{\bar{x}}$ $CV_t < CV_0$ ahol: x_i a vizsgálatba bevont indikátor $\bar{x} = x_i$ számtani átlaga σ a szórás, CV a szórástényező (<u>coefficient of variation</u>).	Ha a szórástényező értéke az idő múlásával csökken, akkor fennáll az országok közötti <u>σ-konvergencia</u> .
<u>γ-konvergencia</u>	$\gamma = \frac{\text{Variancia}(AR(I)_{it} + AR(I)_{i0})}{\text{Variancia}(2 * AR(I)_{i0})}$ ahol: $AR(I)_{it}$ az i. ország rangsorban betöltött pozíciója t. időpontban, $AR(I)_{i0}$ az i. ország rangsorban betöltött pozíciója a bázisidőszakban $\text{Variancia} = \frac{\sum (x - \bar{x})^2}{(n - 1)}$ ahol: \bar{x} az átlag, n pedig a minta mérete	Minél kisebb a mutató értéke, annál erősebb az átrendeződés a vizsgált területi egységek között.
<u>β-konvergencia</u>	$\Delta \ln y_i = \alpha + \beta \ln y_{i0} + \varepsilon_i$ ahol: y a vizsgálatba bevont indikátor (például az energaintenzitás), α a konstans tag, β a regressziós együttható, 0 a bázisidőszak, i az adott ország indexe, ε_i a hibatermék (melynek várható értéke zérus)	Amennyiben a β értéke negatív, akkor fennáll az országok közötti <u>β-konvergencia</u> .